

нок нерухомості та іноземні валюти в готівковій формі. Зважаючи на те, що значну частину депозитів також номіновано в іноземній валюті, держава фактично втрачає переваги цього методу, пов'язані із залученням тимчасово вільних коштів приватного сектору.

Таким чином, політика держави, спрямована на стимулювання і розширення альтернативних можливостей розміщення тимчасово вільних коштів, і зокрема монетарних активів, має враховувати пріоритетність розвитку ринків фінансових активів за ознаками їх участі у формуванні виробничого капіталу та можливостей регулювання параметрів активу з боку держави.

Література

1. Tobin, J. Money and Economic Growth / J. Tobin // *Econometrica*. – 1965. – Vol. 33. – P. 671–684.
2. Tobin, J. A General Equilibrium Approach To Monetary Theory / J. Tobin // *Journal of Money, Credit and Banking*. – 1969. – Vol. 1. – No. 1. – P. 15–29.
3. Tobin, J. Monetary policies and the economy: the transmission mechanism / J. Tobin // *Southern Economic*. – 1978. – Vol. 44. – P. 421–431.
4. Modigliani, F. Monetary Policy and Consumption / F. Modigliani // *Consumer Spending and Monetary Policy*. – 1971. – P. 9–84.
5. Mishkin, F. The Channels of Monetary Transmission : Lessons for Monetary / F. Mishkin // *Policy NBER Working Paper 5464*. – 1996. – 29 p.

6. Радіонова І. Ф. Теорія взаємодії економічних політик за умов макроекономічної нестабільності / І. Ф. Радіонова, Є. В. Алімпієв // *Економічна теорія*. – 2011. – № 4. – С. 32–44.
7. Національний банк України. Статистика. Зовнішній сектор [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
8. Europe Bank Account Rates – Compare European Bank Deposit Interest Rates. Available at <http://europe.deposits.org>

Стаття надійшла до редакції 06.01.2013

References

1. Tobin, J. (1965). Money and Economic Growth. *Econometrica*, 1965, Vol. 33, pp. 671–684.
2. Tobin, J. (1978). A General Equilibrium Approach To Monetary Theory. *Journal of Money, Credit and Banking*, 1969, Vol. 1, no. 1, pp. 15–29.
3. Tobin, J. (1978). Monetary policies and the economy: the transmission mechanism. *Southern Economic*, 1978, Vol. 44, pp. 421–431.
4. Modigliani, F. (1971). Monetary Policy and Consumption. *Consumer Spending and Monetary Policy*, 1971, pp. 9–84.
5. Mishkin, F. (1996). *The Channels of Monetary Transmission: Lessons for Monetary Policy*. NBER Working Paper 5464, 1996. 29 p.
6. Radionova, I. F., Alimpiiev, E. V. (2011). The theory of the interaction of economic policies under macroeconomic instability. *Economic Theory*, 2011, no. 4, pp. 32–44 (in Ukr.).
7. National Bank of Ukraine. Statistics. External sector. Available at <http://www.bank.gov.ua> (in Ukr.).
8. Europe Bank Account Rates – Compare European Bank Deposit Interest Rates. Available at <http://europe.deposits.org>

Received 06.01.2013

УДК 330.1: 502.17: 621.039

Т. І. Пішеніна

доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач кафедри менеджменту Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна», Київ, Україна
pishenina@ukr.net

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Анотація. У статті проаналізовано та систематизовано деякі проблеми екологічної безпеки, які суттєво впливають на економічну оцінку інвестиційної привабливості підприємства. Розглянуто різні підходи до забезпечення екологічної безпеки.

Ключові слова: екологічна безпека, економіка підприємства, економічні відносини, інституційне забезпечення.

Т. И. Пишенина

доктор экономических наук, старший научный сотрудник,
заведующая кафедрой менеджмента Открытого
международного университета развития человека
«Украина», Киев, Украина

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В СИСТЕМЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Аннотация. В статье проанализированы и систематизированы некоторые проблемы экологической безопасности, которые существенно влияют на экономическую оценку инвестиционной привлекательности предприятия. Рассмотрены разные подходы к обеспечению экологической безопасности.

Ключевые слова: экологическая безопасность, экономика предприятия, экономические отношения, институциональное обеспечение.

Tetyana I. Pishenina

Dr. Hab. in Economics, Senior Researcher, Head of the
Management Department, Open International University of
Human Development «Ukraine», Kiev, Ukraine

INSTITUTIONAL MAINTENANCE OF ECOLOGICAL SAFETY IN SYSTEM OF ECONOMIC RELATIONS

Abstract. In the article the author has analyzed and systematized some environmental safety problems that arise in determining the economic evaluation of investment attractiveness of enterprises. Various approaches to ensure environmental safety have been researched.

Key words: environmental safety, economics of enterprise, economic relations, institutional support.

JEL classification: A140, I120, L200, L160, L510

Постановка проблеми. Просторова неоднорідність і нерівномірний економічний розвиток нашої держави обумовлюють різні умови та завдання щодо здійснення природоохоронних заходів, а відповідно й розробки і впровадження адаптованих до нових умов господарювання в конкретних регіонах методів та інструментів гарантування їх екологічної безпеки.

Значна диференціація соціально-економічного розвитку справляє суттєвий вплив на екологічну безпеку регіонів України. Його проявами є, по-перше, нерівномірність функціонально-галузевої структури економіки регіонів, що сформувалася відповідно до історичних, природних, територіальних, економічних та інших особливостей і детермінує диспропорційність рівнів антропогенного навантаження на навколишнє середовище та населення регіонів. Особливо великого навантаження зазнають еко-

системи регіонів (Донецька, Дніпропетровська, Луганська та Запорізька області) із високою концентрацією екологічно-небезпечних виробництв. По-друге, диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів обумовлюють диференціацію фінансових можливостей вирішення проблем, у тому числі екологічних. Навіть за умови кардинального вдосконалення податково-бюджетної політики можливості регіонів щодо вирішення проблем у галузі екологічної безпеки будуть різними. Варто вказати, що глибина екологічних проблем не буде прямо пропорційною рівню економічного розвитку регіону та можливостям фінансового забезпечення екологічної безпеки, оскільки перші значною мірою визначатимуться ретроспективними тенденціями економічного і соціального розвитку регіону, а другі – якісними та кількісними параметрами ринкових трансформацій соціально-економічної системи в поточно-

му і перспективному періодах. Помітною є така залежність: глибші екологічні проблеми потребують більших обсягів ресурсів, необхідних для їх розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми економіко-екологічної безпеки висвітлені в роботах таких вітчизняних науковців, як Балацький О. Ф., Барановський В. А., Бистряков І. К., Буркінський Б. М., Веклич О. О., Волошин С. М., Герасимчук З. В., Гродзинський М. Д., Добряк Д. С., Долішній М. І., Качинський А. Б., Коваль Я. В., Кравців І. Б., Мельник Л. Г., Мішенін Є. В., Міщенко В. С., Новаковський Л. Я., Олійник Я. Б., Паламарчук М. М., Степаненко А. В., Степанов В. М., Трегубчук В. М., Удовиченко В. П., Хвесик М. А., Хлобистов Є. В., Шевчук В. Я., а також зарубіжних учених, серед яких: Байдасов С. Л. (*Baidasov S. L.*), Бударков В. А. (*Budarkov V. A.*), Буров М. П. (*Burov M. P.*), Дорошенко Г. В. (*Doroshenko G. V.*), Зенкін А. С. (*Zenkin A. S.*), Киришин В. А. (*Kirshin V. A.*), Серов Г. П. (*Serov G. P.*).

Проблеми радіоекологічної безпеки досліджують Гудіма О. М., Іванов В. І., Кузьмін І. І., Сидоров М. А., Моїсєєв А. А., Тітаєва Н. О., Удовиченко В. П.

Мета статті – систематизувати основні екологічні проблеми, що виникають при здійсненні діяльності підприємства, та показати економічні механізми їх оцінювання.

Основні результати дослідження. Несприятливою для стабілізації екологічної безпеки є зовнішньоекономічна орієнтація структури вітчизняної економіки. Негативний вплив на стан екологічної безпеки регіонів України чинить також її загальний низький техніко-технологічний рівень екології. Розглядаючи сукупність факторів, що впливають на стан екологічної безпеки регіонів України, не можна не звернути уваги на Чорнобильську катастрофу, негативні наслідки якої населення та екосистеми регіонів відчуватимуть ще довго. Фактори впливу на стан екологічної безпеки регіону потребують усебічного теоретичного вивчення. Це сприятиме виявленню всього комплексу взаємозв'язків, що визначають екологічний простір регіону, в якому особлива роль належить екологічній безпеці.

Збереження економічної незалежності, соціальної стабільності будь-якої країни тісно взаємопов'язано з екологічною безпекою. Формуванню дієвого механізму гарантування екологічної безпеки має передувати з'ясування сутності цього поняття, його взаємозв'язку з іншими категоріями, виявлення факторів, які впливають на стан екологічної безпеки. Наразі не існує однозначного тлумачення поняття «екологічна безпека».

Щоб зрозуміти процес формування категорії «екологічна безпека», її сутність, потрібно коротко розглянути ретроспективу розвитку цієї проблеми. На нашу думку, у цьому процесі можна виділити декілька етапів.

На етапі локального вирішення теплотабезпечення на рівні людини, сім'ї, племені, державного утворення відповідно до низького рівня розвитку продуктивних сил та великої залежності від природного фактора самозабезпечення на примітивному рівні було основною ознакою державної системи. Формування світового господарства, коли на основі вдосконалення розвитку продуктивних сил помітним стало зростання сільськогосподарської продукції і можливості розширення міжнародної торгівлі, що здійснювалося на принципах вільного ринку, зумовило перехід до етапу зародження світової системи. Етап організаційного формування світової системи характеризується появою міжнародних організацій для координації проблем безпеки на міжнародному рівні.

Наступним етапом було вирішення проблеми світової безпеки на глобальному рівні шляхом нарощування виробництва продукції. Сучасний етап характеризується посиленням ролі національної безпеки як складової глобальної світової безпеки, що пов'язана із процесами глобалізації, які відбуваються швидкими темпами у світі й обумовлюють підвищення ролі міжнародної спільноти у вирішенні проблем, більшою відкритістю національних економік, зумовлюючи відповідні об'єктивні процеси в розвитку економічних відносин.

Від початку 1990-х років також відбулися зміни в підходах до вирішення проблеми екологічної безпеки. Різні сценарії розвитку світового господарства з урахуванням організаційних факторів, що впливають на глибинні процеси в економіці, які будуть реалізовуватися протягом наступних десятиліть, не дозволяють оптимістично розглядати перспективи збільшення темпів приросту продовольства та сировинних ресурсів. Це обумовлює зміни в підходах до вирішення глобальної екологічної безпеки із перенесенням акцентів на необхідність посилення ролі технологічного забезпечення на рівні держави на основі її сталого розвитку.

Найбільш сучасною теоретичною базою сьогодні є концепція сталого розвитку держави, що об'єднала останнім часом у міжнародній екологічній практиці більшість основних проблем збереження і відновлення природи, забезпечення гідного життя всіх поколінь. Стратегія сталого розвитку спирається на «Програму дій. Порядок денний на XXI століття», яка була прийнята на глобальному екологічному форумі в Ріо-де-Жанейро (Бразилія) в 1992 році.

Незважаючи на постійне посилення уваги до проблем навколишнього природного середовища в усьому світі, починаючи із другої половини минулого століття їх строгота не зменшується. Основна причина криється від самого початку в неправильно обраних орієнтирах взаємовідносин суспільства та природи. Але є й інші: наслідки використання адміністративних важелів економічного впливу на природокористування і природоохоронну діяльність; неадекватне сприйняття економічного напруження через надання переваги більш дешевим природоохоронним заходам, спрямованим на подолання кризових явищ, замість запровадження нових технологічних процесів, що мінімізують негативний вплив на довкілля; відсутність помітного покращення економічного становища підприємства попри здійснення природоохоронної діяльності.

Осмислення того, що відбувається, і необхідність визначення нових орієнтирів, заснованих на концепції сталого екологічного розвитку, міститься в доповіді Комісії ООН з навколишнього природного середовища й розвитку «Наше спільне майбутнє» (1987 рік). У липні 1989 року під час зустрічі на високому рівні керівники країн Великої сімки закликали до якнайшвидшого прийняття в усьому світі стратегії, що базується на концепції сталого екологічного розвитку і передбачає паритет економічних та екологічних цінностей. І насамкінець, у документах Конференції ООН з навколишнього середовища в Ріо-де-Жанейро («Декларація Ріо», «Порядок денний на XXI століття»), що відбулася в 1992 р., підкреслено необхідність перетворення будь-якого виду господарської діяльності в екологічно безпечний, тобто сумісний із вимогами гармонічного розвитку суспільства та природи.

Одним із напрямів реалізації концепції сталого екологічного розвитку є поступове формування оптимальної з точки зору екології промислової структури виробництва, що базується на багаторазовому використанні продукції у перетвореному вигляді.

Для досягнення паритету економічних та екологічних цінностей вказаний напрям структурної перебудови виробництва може слугувати тільки фундаментом реалізації концепції екологічно стійкого розвитку, а дієві кроки щодо її здійснення пов'язані з удосконаленням економічного механізму, адекватною адміністративною підтримкою і суспільним осмисленням необхідних перетворень. Щодо останнього, то, наприклад, у США гласність у галузі екології передбачена в законі про «Суперфонд», згідно з яким дані про 808 небезпечних хімічних речовин повинні регулярно публікуватися, а урядові органи перевіряти й контролювати виконання закону. Результати аналізу громадської думки показали, що у населення відбулося зміщення пріоритетів від потреби у традиційних благах до екологічних. З огляду на це промислові корпорації для зменшення конфронтації із суспільством витрачають великі кошти на створення екологічно безпечних виробництв, що в результаті позитивно відбивається на конкурентоспроможності їх продукції.

Повний доступ до інформації про прийняті шляхи одностороннього виходу з економічної та екологічної кризи і можливі наслідки односторонніх рішень має сприяти підвищенню суспільної свідомості відносно необхідності забезпечення екологічно сталого розвитку економіки. Таке усвідомлення може стати силою, що спонукає до прийняття своєчасних нестандартних рішень для досягнення вказаного пріоритету [1; 2].

Для цього важливо створити економічний механізм сталого розвитку, основними рисами якого є:

- удосконалення мікро- і макроекономічних показників;
- створення еколого-економічного механізму інноваційної діяльності;
- розробка та узгодження міждержавних взаємовідносин щодо глобальних впливів на навколишнє середовище;
- формування системи економічних впливів на екологізацію виробництва;
- стимулювання розвитку ринків екологічних послуг, продукції, технологій та обладнання;
- урахування факторів прийнятого екологічного ризику.

Економічний механізм сталого екологічного розвитку може бути дієвим тільки за умов адекватної адміністративної підтримки. Основними її функціями повинні стати: удосконалення стандартів і нормативів законодавства, контролю, екологічної експертизи й сертифікації; введення екологічного аудиту; створення нових оргструктур та ін.

Учасники Всесвітньої зустрічі в Йоганезбурзі у 2002 р. (Ріо + 10), розуміючи, що багатогранний характер екологічної безпеки потребує узгоджених дій, а також ефективних зусиль міжнародної спільноти, що доповнюють і посилюють дії держави, взяли на себе такі зобов'язання [3; 4]:

- проводити політику, основною метою якої є створення умов для подолання бідності й нерівності, удосконалення фізичного та економічного доступу до продовольчого кошику і безпечного харчування для всіх у будь-який час;
- дотримуватися стійкої політики продовольчого, сільськогосподарського, рибного, лісового розвитку на територіях із високими або низькими потенціальними можливостями, які є основними для відповідних надійних постачальників продуктів харчування на рівні господарства, держави, регіону і світу;
- сприяти забезпеченню проведення продовольчої, сільськогосподарської і торговельної політики становлення екологічної безпеки для всіх шляхом чесної, орієнтованої на ринок світової торгової системи;
- докладати зусиль для відвернення стихійних лих та антропогенних надзвичайних ситуацій, а також бути готовими до тимчасових і термінових дій із відновлення, реабілітації, розвитку задоволення потреб у продовольстві в майбутньому;
- сприяти оптимальному виділенню та використанню суспільних і приватних інвестицій у людські ресурси, стійкому постачанню продуктів сільськогосподарського виробництва, лісового господарства, а також розвитку сільських районів із високим та низьким потенціалом можливостей;
- виконувати, контролювати і додержуватися Плану дій з проблем енергозабезпечення на всіх рівнях у співробітництві з міжнародними організаціями.

Прийнятий на саміті в Йоганезбурзі у 2002 році План дій для досягнення екологічної безпеки визначив зобов'язання всіх країн світу. У цьому документі було закладено підґрунтя для формування цілей та практичних рекомендацій з метою досягнення сталого розвитку екологічної безпеки. Підкреслено необхідність інтегрального підходу, що охоплює взаємозв'язки між місцевими, національними і міжнародним рівнями з урахуванням економічних, соціальних і природних факторів. У запропонованій концепції були сформульовані основні засади для усвідомлення того, що екологічна безпека, здорове навколишнє середовище та розвиток регіонів є побічними ефектами національного виробництва, а відтак їх доцільно класифікувати як суспільні блага.

Наші дослідження показують, що нині існують два підходи до розв'язання екологічної проблеми. Глобалістичний підхід базується на тому принципі, що розвинуті країни зі своїм великим потенціалом зможуть знищити весь світ, а тому іншим країнам для забезпечення екологічної безпеки слід бути відкритішими. Більшість розвинутих країн намагається отримати очевидні переваги від процесів глобалізації.

Сучасний підхід спирається на визнання пріоритету національної безпеки, що досягається на основі самозабезпечення шляхом сталого розвитку власної екологічної безпеки виробництва, яка базується на концепції багатofункціональності безпеки країни. Існування цього підходу пояснюється тим, що в сучасному світі головним фактором прийняття найважливіших рішень і досі залишаються національні держави, якими б особливостями та відмінностями відносно внутрішнього устрою вони не відрізнялися. Тому, діючи на світовій арені, кожна держава піклується, перш за все, про власні інтереси.

Визнаючи міжнародні угоди, програми, плани із загально-економічної політики, та визнаючи їх як рамкові документи, Україні важливо окреслити межі національної екологічної безпеки, сформулювати стратегію її забезпечення. У проекті «Національної програми розвитку на 2010–2025 рр.» досягнення екологічної безпеки в Україні безпосередньо пов'язується із нарощуванням енергетичного виробництва з метою самозабезпечення необхідним обсягом потужностей. Згідно з основними положеннями Програми, головним завданням стратегії і тактики сталого соціально-економічного розвитку енергетики як базової галузі суспільного господарства є гарантування національної безпеки держави. Але це лише одна площина питання, оскільки екологічна безпека – це системне поняття, яке вимагає глибокого вивчення його сутності, що дозволить концептуально правильно визначити національну стратегію її досягнення.

Дослідження показують, що екологічна безпека як економічна категорія має надзвичайно складну багаторівневу системну структуру. Вирізняють різні рівні екологічної безпеки, де реалізуються різні цілі, що охоплюють різні шари людського суспільства: глобальний, субрегіональний, міждержавний (міжнаціональний), державний (національний), місцевий (регіональний), груп населення, людини. На кожному із зазначених рівнів екологічна безпека як система набуває нових якостей, яких не мають її окремі складові. Останнім, своєю чергою, також притаманна певна структура і логіка розвитку.

Сучасне трактування екологічної безпеки різними вченими має певні відмінності, хоч принципів ознаки сутності цього поняття – як стабільного забезпечення безпеки – залишається однаковим у всіх визначеннях.

Багато вітчизняних дослідників розглядають екологічну безпеку, виходячи із дефініції безпеки «як стану захищеності». Такий підхід є досить звуженим, позаяк він не враховує важливих властивостей і функцій екологічної безпеки. Йдеться, по-перше, про запобігання виникненню екодеструктивних впливів, що потребує не лише заходів, спрямованих на захист, а й превентивних дій; по-друге, саме для екологічної безпеки особливого значення набувають внутрішні властивості природного середовища: стійкість, стабільність, витривалість, толерантність, резистентність, рівноважність, емерджентність, здатність до саморегуляції [5; 6].

У науковій літературі, на нашу думку, умовно можна виділити декілька дискусійних питань стосовно проблеми екологічної безпеки. До них належать:

- можливість та взаємозалежність вирішення екологічної безпеки на глобальному і національному рівнях;
- принципи самозабезпечення в системі національної безпеки;
- пріоритетність тієї чи іншої складової, що визначає цільову основу сутності екологічної безпеки.

Нині серед учених переважає уявлення, що надійність екологічної безпеки держави може забезпечуватися шля-

хом застосування достатньої кількості технічних засобів із обмеження викидів, скидів, відходів. Останнє передбачає, що навіть за незначної потенційної можливості екологічне забезпечення повинно бути стабільним в умовах ускладнень, пов'язаних із аварійними ситуаціями.

Українські вчені також визначають основними у характеристиці екологічної безпеки здатність держави гарантовано забезпечувати безпеку виробництва і населення країни як у звичайних, так і надзвичайних ситуаціях. Екологічна безпека розглядається в контексті можливостей держави гарантувати безпечно виробництво [3; 6].

Екологічна безпека є важливою складовою загальнодержавної політики і характеризує політичну незалежність країни, її економічну міць та стабільність, соціальну забезпеченість населення і здатність задоволення продовольчих потреб своїх громадян, не завдаючи шкоди загальнодержавним інтересам. Ми пропонуємо виділення трьох головних аспектів екологічної безпеки:

- перший – політичний – характеризує здатність держави підтримувати свій стабільний позитивний міжнародний імідж;
- другий – економічний – свідчить про можливості держави мобілізувати внутрішні ресурси країни для організації виробництва;
- третій – соціальний – визначає рівень захисту населення.

Необхідність забезпечення екологічної безпеки України потребує впровадження безпечних технологій, що передбачає державну підтримку вітчизняних виробництв і проведення заходів безперервного контролю з метою гарантування екологічної безпеки підприємств.

Висновки. Розглядаючи питання національної безпеки, необхідно виходити із найгірших передбачень вирішення світової екологічної проблеми. Відтак екологічна безпека є важливою складовою національної та економічної безпеки. Вона має, як уже наголошувалося, такий просторовий формат: глобальна екологічна безпека, що характеризується балансом між світовим виробництвом і світовим споживанням; національна екологічна безпека, яка базується на концепції самозабезпечення основними видами

систем захисту та безпеки; регіональна безпека на рівні соціальних груп, родин, окремої особистості.

Забезпечення екологічної безпеки на основі стратегічного планування природокористування дозволяє передбачити екологічні наслідки господарських рішень. Дослідження соціально-економічних і природних закономірностей відкриває шлях до створення ефективної системи управління екологічним комплексом на регіональному та державному рівнях.

Література

1. Герасимчук З. В. Наукові засади дослідження екологічної безпеки як фактора сталого розвитку / З. В. Герасимчук // Економіка України. – 2004. – № 2. – С. 63–69.
2. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізм реалізації / З. В. Герасимчук. – Луцьк : Надністрів'я, 2001. – 528 с.
3. Васюта О. А. Проблеми екологічної стратегії України в контексті глобального розвитку / О. А. Васюта. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 599 с.
4. Антонюк Л. Л. Міжрегіональна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації / Л. Л. Антонюк. – К. : КНЕУ, 2004. – 276 с.
5. Буркинський Б. В. Специфічні доміанти стратегії стійкого регіонального розвитку / Б. В. Буркинський, С. К. Харічков // Економіка промисловості. – 2002. – № 3. – С. 24–29.
6. Веклич О. О. Екологічний чинник формування конкурентоспроможності національної економіки / О. О. Веклич // Економіка України. – 2005. – № 12. – С. 65–72.

Стаття надійшла до редакції 28.12.2012

References

1. Gerasymchuk, Z. (2004). Scientific approaches to research of environmental safety as a factor of sustainable development. *Economy of Ukraine*, 2004, no. 2, pp. 63–69 (in Ukr).
2. Gerasymchuk, Z. (2001). *Regional policy of sustainable development: methodology of formation, mechanism of implementation*. Lutsk: Nadnistrov'ya 2001. 528 p. (in Ukr).
3. Vasyuta, O. (2001). *Problems of ecological strategy of Ukraine in the context of global development*. Ternopil: Economic Thought, 2001. 599 p. (in Ukr).
4. Antonyuk, L. (2004). *The Interregional competitiveness of countries: theory and mechanism of implementation*. Kiev: KNEU, 2004. 276 p. (in Ukr).
5. Burkyn's'kyi, B., Kharichkov, S. (2002). Specific dominants of strategy for sustainable regional development. *Industry's Economics*, 2002, no. 3, pp. 24–29 (in Ukr).
6. Veklych, O. (2005). The ecological factor of the national economy competitiveness formation. *Economy of Ukraine*, 2005, no. 12, pp. 65–72 (in Ukr).

Received 28.12.2012

Н. В. Шандова

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та маркетингу Херсонського національного технічного університету, Україна
natshandov@i.ua

УДК 658.15:621

КОНЦЕПЦІЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті досліджено значення розвитку промислового виробництва у забезпеченні стійкого економічного розвитку національного господарства, запропоновано концепцію стійкого розвитку промислового комплексу, розглянуто тенденції та закономірності розвитку промислових підприємств.

Ключові слова: стійкий розвиток, промисловість, продуктивність праці, конкурентоспроможність.

Н. В. Шандова

кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента и маркетинга Херсонского национального технического университета, Украина
**КОНЦЕПЦИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ
ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

Аннотация. В статье исследовано значение развития промышленного производства для обеспечения устойчивого экономического развития национальной экономики, предложена концепция устойчивого развития промышленного комплекса, рассмотрены тенденции и закономерности развития промышленных предприятий.

Ключевые слова: устойчивое развитие, промышленность, производительность труда, конкурентоспособность.

Nataliya V. Shandova

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Department of Management and Marketing of Kherson National Technical University, Ukraine

THE CONCEPT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. In the article the author has investigated the role of industrial production development in the sustainable development of the national economics, and has proposed the concept of sustainable development of the industrial complex, has described tendencies and regularities of the industrial enterprises development.

Key words: sustainable development, industry, labour productivity, competitiveness.

JEL classification: O40